

Cemal Madanoğlu (1907-1993)

Türk asker ve senatör.

Cemal Madanoğlu 22 Mart 1907'de Uşak ilinin Eşme ilçesinde doğdu. Annesi Nazife Hanım, babası Eşmeli Mustafa Zekai Madanoğlu'dur. Nazmi, Hidayet, Nuri, Ayşe, Firdevs ve Mürüvvet Madanoğlu adında kardeşleri bulunmaktadır. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Kuleli Askerî Lisesi'nden mezun olduktan sonra da 1 Eylül 1924'te Harp Okulu'na girdi ve 1 Ağustos 1926'da Harbiye'den subay olarak mezun oldu. Görevine Piyade Asteğmen rütbesiyle başlayan Cemal Madanoğlu Muğla, Niğde, Cizre, Urfa, Siirt, İstanbul, Edremit, Bergama, Ankara, Erzurum ve NATO'da çeşitli görevlerde bulundu. 1953'te Kore'ye gönderildi. Buradaki birliğin Alay Komutanı'ydı. 1954'te Kore'den Türkiye'ye döndükten sonra 1960'ta gerçekleşecek darbeyi planlayan örgütün Madanoğlu ile iletişime geçmesi kendisinin 1956'da Erzurum'da 3. Ordu'da Kurmay Başkanvekili olarak görevli bulunduğu döneme denk gelir. Buradayken bir gün çekmecesinde *gizli* damgalı bir dosya bulan Madanoğlu ilk kez burada örgülle tek taraflı bir temasta bulunmuştur ve bu konuda "*subaylar, iş başa düştü demişler anlaşılın...*" yorumunda bulunur.

Cemal Madanoğlu (1907-1993)

1957'de Tümgenerallik rütbesine yükselen Cemal Madanoğlu bu rütbedeyken sırasıyla aynı sene Kara Kuvvetleri Harekât Başkanlığı'na, Piyade Daire Başkanlığı'na, İstanbul Harp Akademisi Komutanlığı'na ve son olarak Konya 2. Ordu Müfettişliği Kurmay Başkanlığı'na tayin edildi. Hatta birkaç gün aralıklarla verilen tayinlerden dolayı sinirlenip istifa etti. Fakat dönemin Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Korgeneral Suat Kuyaş istifasına izin vermedi. En nihayetinde Kuyaş sayesinde Madanoğlu Milli Savunma Akademisi'ne geçici görevle gönderildi ve bu süreçte 2. Ordu'daki görevine yardımcısı vekâlet etti. Cemal Madanoğlu Cemal Gürsel ile 1959'da Kara Kuvvetleri Komutanlığı Lojistik Daire Başkanlığı'na tayin edildiğinde tanıştı. Gürsel burada Kuvvet Komutanı'ydı. Bu dönemde ABD'den İstanbul'a Girit Adası açıklarında yapılacak olan manevraya katılmak üzere bir gemi gelmiş ve tüm Kuvvet Komutanları bu manevraya çağırılmıştı. Fakat Gürsel "*ben Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhun'la bir yere gitmem, benim yerime sen gideceksin*" diyerek bu göreve kendisine vekâleten Madanoğlu'nu gönderdi.

Askerin gözünde 1950'li yıllar boyunca darbeye zemin oluşturan bazı sebepler vardı ki bu sebepler bazı örgütlerin kurulmasına yol açtı. 27 Mayıs yolunu askere açan ise Demokrat Parti hükümetinin bazı politikalarıydı. Hükümetin artık Atatürk ilkelerinden uzaklaşmış olduğunu düşünen ordu bu düşünceyle yavaş yavaş kendi içinde kaynamaya başlayarak örgütler kurdu. 1950'li yıllar boyunca darbeyi planlamak üzere kurulan ve büyüyen bu örgütler en nihayetinde birleşerek *II. Birleşik Örgüt* adını aldı. Birleşik örgütte bulunan ve darbeyi planlayan askerlerin en kıdemlisi dahi albay rütbesindeydi ve bu sebeple darbe ekibi başlarında bir General olması gerektiğinin farkındaydı. Cemal

Madanoğlu'na 1956'da Erzurum'da görevliyken *gizli* damgalı mektuplar gönderen örgüt, 1960'ta kendisiyle yeniden iletişime geçti ve artık alenen ondan örgüte başkanlık etmesi için teklifte bulundu. Liderlik teklifinin yapıldığı sırada Ankara'da Garnizon Komutanı olan Tümgeneral Cemal Madanoğlu harekâta başkanlık etmeyi kabul etti. Kore'den de tanıdığı Yüzbaşı Orhan Kabibay vasıtasıyla örgütün başına geçmeyi kabul eden Madanoğlu darbenin gerçekleşmesinde birinci derecede rol oynayanlardan birisi oldu. Ancak Tümgeneral rütbesi, yapılan işi üstlenmek için yeterli değildi. Bu sebeple bir süre önce emekli edilen Orgeneral Cemal Gürsel örgütün başına geçirildi ve o gelene kadar komiteye Cemal Madanoğlu başkanlık etti.

Cemal Madanoğlu darbe sonrası gündemin belirlenmesinde önemli rol oynadı. Artık mevcut anayasa düştü ve yeni bir anayasa hazırlığı başladı. Madanoğlu ülkenin önemli hukuk profesörlerini Genelkurmay'da topladı ve onlardan oluşan bir *Anayasa Komisyonu* (*Onar Komisyonu* olarak da bilinir) kurdu. Amaç yeni bir Anayasa hazırlamak ve yönetimi yeni sivilere bırakarak askeri tekrar kışlaya çekmekti. Fakat askerinin siyasetten çekilmesini istemeyen ve bir *İhtilal Komitesi* önerisi ile gelen hukuk profesörleri, sivilleşmenin önünde ilk engeli oluşturdu. Bu öneri sivilleşme sürecini uzatmıştı ki bunun da temelinde Madanoğlu tarafından DP dönemi Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a götürülen istifa teklifinin reddedilmesi yatıyordu. Bayar'ın istifasıyla ondan boşalacak makama başka biri atanacaktı ve meşruluk sorunu aşılacaktı. Fakat Bayar "*tarihe korkak bir adam olarak geçmek istemem*" diyerek istifa etmeyi reddetti. Profesörlerden gelen öneriden ve Bayar'dan gelmeyen istifadan sonra darbenin meşrulaşabilmesi için bazı adımlar atıldı. İlk olarak 38 kişiden oluşan *Millî Birlik Komitesi (MBK)* kuruldu. Darbeden hemen sonra kurulan MBK artık gücü elinde bulunduran en ciddi oluşumdu. Bundan başka, Cemal Gürsel'in liderliğinde bir hükümet kurulması konusu gündeme geldi. Fakat bu konuda bir kargaşa yaşandı. Bakanlıkların askerlere Gürsel eliyle dağıtıldığını gören Madanoğlu 27 Mayıs gecesi Harbiye'de "*hiç kimse ordudaki görevi dışında hiçbir görev almayacak*" diye edilen yemini hatırlattı ve askerler olarak orada bulunan kimsenin siyasetten anlamadığını, Menderes'in de anlamadığı halde devam ettiği için bu duruma geldiğini söyledi. En nihayetinde sivil hükümetin kurulması gerekliliğine Madanoğlu'nun tepkisiyle karar verildi ve hükümet kuruldu. Fakat kargaşa iyice arttı çünkü hali hazırda Profesörler Heyeti, MBK ve Bakanlar Kurulu bulunmaktaydı, hepsinin de başında herkesle yeni tanışmış olan Cemal Gürsel vardı.

Bu karışık ortamda komitenin esas işi sivilleşmek oldu ve bunun üzerine çalışmalara başlandı. Fakat sivilleşme konusu iyiden iyiye bir sorun haline geldi. Komitede ideolojik farklılıkları bulunan üyeler sivilleşme konusunda hemfikir değildi ki bu da gruplaşmalara sebep oldu. Komite içinde komite kuran ve alt rütbeli subaylara yönelerek gruplaşmayı başlatan isim hem MBK üyesi olan hem de Başbakanlık Müsteşarlığı görevinde bulunan Albay Alparslan Türkeş'ti. Türkeş'in görüşü "*darbeden sonra iktidarın sivilere hemen devredilmemesi ve sonu belli olmayan bir süre askeri yönetim kurulması*" yönündeydi. Ayrıca "*asker-sivil karma bir hükümet kurulmasını ve komite üyelerinden bir kısmının da bakan olarak kabineye girmesini*" uygun buluyordu. Fakat Cemal Gürsel'in de içinde bulunduğu ve başını Cemal Madanoğlu'nun çektiği diğer grup ise "*tamamen sivil bir hükümet kurulmasını ve askerinin kışlaya çekilmesini*" istiyordu. İktidarda kalmak isteyen kişi sayısı zamanla arttı ve MBK'de artık gruplar arası hâkimiyet mücadelesi başladı. Nihayetinde gruplar, iktidarda kalmak isteyen *radikaller* ve iktidarı devretmek isteyen *demokratlar* tanımlamalarıyla ortaya çıktı.

Grupların başındaki lider isimlerden biri Cemal Madanoğlu, diğeri Alparslan Türkeş'ti. Türkeş ve grubu ülkede reform yapmalı, halk gezilerine gidilmeli, bakanlıklarda yapılandırılmaya gidilmeli vb. önerilerde bulunuyordu. Onlara göre şu durumda seçim yapmak ülkeyi CHP'ye teslim etmek demektir ve bu yüzden bir süre daha iktidarda kalınarak partileşilmesi gerekiyordu. Bu görüş etrafında birçok isim toplanmaya başladı ki bunun sebebi CHP Genel Başkanı İsmet

İnönü'ye olan olumsuz tutumdu.

Madanoğlu ve grubu ise iktidarın hangi partide kalacağını, erken seçim olursa hangi partinin yüzde kaç oy alacağını düşünmüyordu çünkü zaten 27 Mayıs bunları düşünerek yapılmadı. Bu işe “*hükümeti devirip sonrasında kışlalarımıza döneceğiz*” düşüncesiyle girdiler. Siyasetçi kafasıyla düşünmedikleri için iktidarın hangi siyasi partiye kalacağını diğer grup gibi önemsemediler. Sadece bir an evvel çok partili hayatın işleyiş gerekliliğini telkin etmekteydiler. Çünkü askerî rejimle yönetilen bir ülkede demokrasiden bahsedilemezdi ve Batı'da bu izlenimin verilmesi ülke adına iyi olmazdı. Bu sebeple bir an evvel kışlalarına dönmek istediler. Fakat ne söylenirse söylesin gelinen noktada bir orta yol bulunamadı. Komitede bir karar alınması gerektiğinde veya bir öneri sunulduğunda komite oylarına başvurulduğu için bu oylamaların sonucu hep Türkeş ve grubunun lehinde sonuçlanmaya başladı. Gelinek noktada gruplar hepten keskin sınırlarla birbirinden ayrıldı. Başbakanlık Müsteşarı Türkeş artık Başbakan gibi davranmaya başladı ve Gürsel'e dahi sormadan hareket ediyordu. Atamaları bile kendisi gerçekleştirmeye başlayınca artık Gürsel, Türkeş'i bir emrivaki ile Başbakanlık Müsteşarlığı'ndan alarak yerine sivil birini atadı. Türkeş şimdi sadece komitedeki görevinden ibaret bir yetkiyle bırakıldı.

Şimdi Madanoğlu'nun ve Gürsel'in komitedeki eli güçlendi fakat bu uzaklaştırma, komitedeki gerginliği iyice artırdı. Türkeş ve arkadaşları cuntalaşmaya başladı. Türkeş'e yapıldığı gibi komitedeki bazı isimlerin de ikinci görevinin onların elinden alınması istediler. Böylece cuntalaşmaktan vazgeçeceklerdi fakat komite bu isteği dikkate almadı. Gerginliğin iyice arttığı 1960-Kasım ayında *paketlenme* sözleri ciddi ciddi ortalığa dökülmeye başladı, bir grup diğerini paketleyecekti. Türkeş'in müsteşarlıktan alınması bir işe yaramayınca artık ona bağlı hareket eden tüm grubun komiteden uzaklaştırılması fikri doğdu. Nihayetinde uzaklaştırılmasına karar verilen 14 isimden oluşan bir liste yapıldı. Sivilleşme karşıtı bu isimlerin yurt dışına pasif görevlere gönderilmesine karar verildi. 13 Kasım sabahı harekete geçilerek yeni görevlerinden haberdar edilen 14 ismin yurtdışına gönderilmesi *14lerin Tasfiyesi (13 Kasım Olayı)* olarak tarihe geçti. Bu tasfiyenin askerî lideri Cemal Madanoğlu'dur. Operasyonun parolası ise Madanoğlu'nun köpeğinin adı “*Can Can*”dır.

Bahsedildiği üzere komitede Alparslan Türkeş ile ciddi anlaşmazlıklar yaşayan Cemal Madanoğlu komite dışında da Türkeş ile sorun yaşamaya devam etti. Bu bahsi geçen sorun, Demokrat Partili eski hükümet üyeleri Başbakan Adnan Menderes, Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun 17 Eylül 1961'de gerçekleşecek olan idamı hususundadır. İdamlar konusunda iki isim de birbirini suçlamaktadır. Düşüncelerinden ve yaptıklarından dolayı uzaklaştırılan Türkeş'in ardından komite içinde ikinci bir Türkeş kafası belirince ortalığın karışması kaçınılmaz oldu. Özellikle yurt dışına gönderilmeleri onların mağdur edildiği izlenimini yarattı ve kargaşa devam etti. Cemal Madanoğlu'na göre Menderesler de bu yüzden, yani yeni Türkeş kafasının çıkardığı karışıklık uğruna idam edildi.

14 ismin gönderilmesinden sonra kurulan II. MBK sivilleşmek için artık bir engel kalmadığını düşünüyordu ki esas engel yeni kuruluyordu. MBK üyelerinin *Albaylar Cuntası* olarak adlandırdığı, 14 ismin tasfiyesinden sonra darbeye katılmayanların kurduğu *Silahlı Kuvvetler Birliği Cuntası (SKB)* eliyle yeni bir iç mücadele başladı. 14lerin akıbetini yaşamak istemeyen SKB üyeleri önemli noktaları ele geçirdi ve giderek büyüdü. Zamanla MBK üzerinde bir güç haline geldi. Cemal Madanoğlu bu süreçte SKB'ye karşı cephe alan isimlerden oldu. Büyümesi durdurulamayan cuntanın tasfiye edilmesine karar verildi ve yapılan ilk uygulama, birliğe liderlik eden Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel'in yurt dışına tayin edilmesi oldu. Fakat SKB buna karşı çıktı ve *Tansel Olayı* olarak tarihe geçen bu olayın nihayetinde cunta, tayine engel oldu. Bu olaydan sonra SKB, Gürsel'e ve غيابında Madanoğlu'na verilecek bir ultimatoma hazırladı.

Bunu da Gürsel'e iletmesi için *SKB'nin Şeref Başkanı* olarak anılan dönemin Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'a verdi. Kabul edilmek zorunda kalınan ulti­matomun içindeki maddelerden birisi Cemal Madanoğlu'nu bizzat hedef almıştı ki görevlerini bırakması ve sadece MBK'de görevli olarak kalması istendi. Zaten cuntanın amacı bundan sonra MBK'nin sadece bir isimden ibaret kalmasını sağlamak ve fiili liderliği eline geçirmektir. Bu olayla da 14leri tasfiye eden Madanoğlu'nun gücü yok edildi. Kontrolünü kaybeden Cemal Madanoğlu Ankara Garnizon Komutanlığı'ndan ve komite üyeliğinden istifa ederek 9 Haziran 1961 günü İstanbul'a gitti.

1961 Anayasası'nın kabulüyle II. MBK'de bulunan 23 isim, anayasaya göre aynı zamanda Cumhuriyet Senatosu'nda da tabii senatörlük koltuğu elde etmişti. Ordudan ve komite üyeliğinden istifa eden Madanoğlu aynı zamanda senatörlükten de istifa ederek senatör koltuğuna oturmak istemediğini belirtti.

Madanoğlu'na istifasını geri al­dırabilmek için özel ikna ziyareti yapıldı ve Gürsel uzunca bir süre istifasını kabul etmeyip bunun uzun vadeli bir izin olduğunu söyledi. Hatta komiteye dönmesi için bazen İstanbul'a komite üyeleri gönderildi ve kendisi ikna edilmeye çalışıldı. Fakat hem SKB sebepli kontrolünü kaybetmesi hem de yukarıda bahsedilen idamlar konusu sebepleriyle Madanoğlu komiteye geri dönmek istemedi. İdamların aleyhinde olan Cemal Madanoğlu eğer idam kararı verilecekse dahi bunun komite tarafından değil, seçimlerden sonra oluşturulacak sivil meclis tarafından verilmesini teklif etti ve komiteye dönmek için bunu şart koştu. Fakat komite bu teklifi kabul etmedi. Kararı kesin olan Madanoğlu da istifasını geri çekmedi ve diğer MBK üyeleriyle beraber emekliye sevk edildi.

İstifa ettikten sonra uzun süre ortalıkta görünmeyen Madanoğlu, İstanbul'da belli bir çevrenin onu bağımsız milletvekili yapmak istemesi sebebiyle 1964'teki kısmî senato seçimlerinde İstanbul'dan bağımsız senatör aday­ı oldu fakat seçimlerde başarı sağlayamadı. Seçim yenilgisinin ardından sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkisini sürdüren Madanoğlu 1965'te İstanbul Memurlar ve Hizmetliler Cemiyeti'ne fahrî başkan seçildi.

Bağımsız senatör olarak seçilemeyen Cemal Madanoğlu'nun senatör olmasını sağlayan kişi dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'dır. Senatörlüğü *tabii* adıyla kabul etmemişti fakat *kontenjan* adıyla 1966'da senatoya alındı. Yukarıda bahsedildiği üzere 1961'de SKB'nin *Şeref Başkanı* olarak nitelenen ve dolaylı olarak Madanoğlu'nun istifasına sebep olan Sunay'ın onu şimdi senatör olarak ataması ilginçtir. Fakat bu atamanın geçerli bir sebebi vardır. Dönemin aktif partisi olan Adalet Partisi'nin genel başkanlığına eski 3. Ordu Komutanı Orgeneral Ragıp Gümüşpala'nın yerine sivil Süleyman Demirel'in gelmiş olması Sunay'ın Madanoğlu'na ihtiyaç duymasına sebep oldu. Kapatılan DP'ye muhalif olan 27 Mayıs'ın lideri Madanoğlu, şimdi DP'nin devamı gibi görülen AP karşısında durabilecek isimlerden biriydi ve Sunay'a bu anlamda destek olabilecekti. Demirel'in başbakan olmasıyla da senatörlerin AP ile ilişkilerinin boyutu olumsuz yönde değişti. Bunun temel sebebi ise Demirel'in dış politikada Amerika ile yakınlaşmasıdır. AP ile anlaşmazlıkları giderek artan senatörler eski MBKlilerin oluşturduğu yeni MBG'yi (Milli Birlik Grubu) kurmuşlardı. Cemal Madanoğlu 1966'da siyasete tekrar giren biri olarak 1964'te kurulan MBG'nin doğal olarak kurucusu değildi ancak bu süreçte isminden sıkça söz ettirdi ve kurucusu olmadığı halde ismi MBG ile beraber anıldı.

Bu dönemde MBK'den eski arkadaşlarıyla beraber çalışan Cemal Madanoğlu; Ahmet Yıldız, Suphi Karaman, Sami Küçük, Ekrem Acuner gibi isimlerle beraber, dönemde adı sıkça duyulan Doğan Avcioğlu'nun çıkardığı *Devrim gazetesi*nin yazar kadrosunda bulundu ve 1969-71 yılları arasında yazılar yayımlandılar. Cemal Madanoğlu'nun senatoya alındığı 1966 yılından itibaren Doğan Avcioğlu ile aralarında bir yakınlaşma başladı ki bu yakınlaşmada onun asker çevresindeki saygınlığı etkilidir. Madanoğlu'nun içinde bulunduğu bu asker-senatör grubun yazdığı yazılar da dâhil olmak üzere gazetede yayımlanan yazıların genel niteliği, *yarım kalmış Kemalist devrimin tamamlanması*

gerekliliği üzerinedir. Cemal Madanoğlu'nun emperyalizm karşıtı millî sol eğilimli ideolojik görüşü, Kemalist devrimin tamamlanması gerektiğini savunan, Kemalist ve kısmen sosyalist bir gazete olan Devrim gazetesi ile uyuşuyordu ki bu sebeple Madanoğlu bahsi geçen gazetede yazılar yayımladı.

Mevcut partiye ve onun politikalarına karşı muhalefet etme şekilleri başlangıçta yazılar yazmak suretiyle pasif eleştiri olan bu asker-senatör grup zamanla farklı bir yola girmeye başladı. Bir süre sonra gazetede yazıların kapsamı genişledi, *ülkede bir ihtilal zemininin hazırlanması ve bu uğurda ihtilal için örgütlenmenin olması gerekliliği* üzerine de yazılar yazılmaya başlandı. İhtilal için örgütlenmenin olması gerekliliği cümleleri, asker-senatör grubun Demirel'e verdiği bir nevi ultimatordu. Fakat Demirel'in politikaları istendik yönde değişmedi. Geline son noktada Türkiye'nin sorunlarına sol görüşle bakan ve sosyalist bir gruba dayanarak iktidarın devrilmesi gerektiğini düşünen Madanoğlu ve asker-senatör grubu, sivil isimlerle de birleşerek etki alanını genişletti ve nihayetinde Madanoğlu liderliğinde bir teşkilatlı cunta oluştu. Devrim gazetesi de artık bu gizli cuntanın yayın organı olarak kullanılmaya başlandı. Hatta *ordunun mevcut hükümete karşı darbe yapması gerekliliğine dair tahrik ve önerilerde bulunulan yazılar* yayımlanmaya başlandı. Cemal Madanoğlu liderliğindeki bu asker-senatör grup, sivilleri de içine alarak zamanla biraz daha büyüdü. Cunta üyeleri, Cemal Madanoğlu'nun 1965 seçimlerinden kalan oy pusulaları üzerine bir tüzük yazdı ve gizlice yemin etmek suretiyle *Ulusal Devrim Partisi* adında bir parti kurdu. Amaçları iktidarı devirmek olan asker-senatör ve sivil karışımı bu cuntanın yapmayı planladığı darbenin hazırlıkları tamamlandı ve cunta, 9 Mart 1971 tarihinde harekete geçti. Fakat 12 Mart 1971'de mevcut hükümete bir muhtıra verildi ve böylece 12 Mart askerî muhtırası, 9 Mart'ta gerçekleşen cuntanın teşebbüsünü etkisiz kıldı. Yapılan bu eylem tarihe *9 Mart Olayı/Madanoğlu Cuntası* isimleriyle başarısız girişim olarak geçti. Konuyla ilgili dönemin askerî savcısı, Madanoğlu'nun lideri olduğu asker-senatör cunta grubunu *radikal sosyalist karakterli ihtilalci grup* olarak niteledi ve amaçladıklarının sosyalist devrim olduğunu öne sürdü. Fakat 9 Mart Olayı'nda adını duyuran asker-senatör ve sivil karışımı bu sol eğilimli grubun esas amacı, Türkiye'nin içinde bulunduğu sıkıntılardan askerî bir aydın zümrenin de desteğiyle çıkılabileceğine inanmış olmaları ile ilgiliydi. Girişimin başarısız olma sebebi ise cuntanın en başından beri Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) personeli Mahir Kaynak tarafından izlenmesi yüzündendir. En başından beri çalışmalardan haberdar olunması, 9 Mart'ın 12 Mart ile baltalanmasına sebep oldu. 12 Mart Muhtırası bu yönüyle hem cuntanın darbe girişimine hem de mevcut hükümete verilen bir muhtıra olarak tarihe geçti. Geline son noktada Cemal Madanoğlu'nun ve arkadaşlarının senatörlükten gelen dokunulmazlık hakkı kaldırıldı ve *anayasayı değiştirmek için gizli örgüt kurmak suçundan* yargılandılar. Fakat çok geçmeden beraat ettiler. Cemal Madanoğlu beraat ettikten sonra İstanbul Kızıltoprak'ta hayatına devam etti. 28 Temmuz 1993'te saat 17.50 sularında mide kanaması belirtili lösemi sebebiyle vefat etti. Mezarı İstanbul'da Karacaahmet mezarlığında bulunmaktadır.

Kübra TATLISU ÇAĞAN

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

ATASE, Kore Savaşı Koleksiyonu, Adet: 1-10, Dosya: 1, Fihrist: 5-1

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA).

BCA, Belge No: 030, 11, 1, 208, 4, 6

BCA, Belge No: 030, 11, 1, 272, 29, 6

BCA, Belge No: 030, 11, 1, 277, 26, 21

Sürelî Yayınlar

Cumhuriyet, 10 Eylül 1961.

Milliyet, 30 Ağustos 1960.

Milliyet, 11 Haziran 1961.

Milliyet, 11 Ekim 1961.

Milliyet, 29 Haziran 1961.

Milliyet, 7 Temmuz 1961.

Milliyet, 14 Haziran 1960.

Milliyet, 30 Ağustos 1957.

Milliyet, 28 Ağustos 1954.

Milliyet, 14 Haziran 1961.

Kitaplar

AYDEMİR, Talat, **Hatıratım**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2017.

AYDEMİR, Şevket Süreyya, **İhtilalin Mantiğı ve 27 Mayıs İhtilali**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2000.

AYDEMİR, Şevket Süreyya, **Menderes'in Dramı (1899-1960)**, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.

BAŞGİL, Ali Fuad, **27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri Görüp Yaşadıklarım**, Yağmur Yayınevi, İstanbul 2008.

BAYKAM, Bedri, **27 Mayıs İlk Aşkımızdı**, Ümit Yayıncılık, Ankara 1994.

BİRAND, Mehmet Ali; DÜNDAR, Can; ÇAPLI, Bülent, **Demirkırat Bir Demokrasinin Doğuşu**, Can Yayınları, İstanbul 2016.

DEMİRER, Mehmet Arif, **27 Mayıs Masallar ve Gerçekler**, Toplumsal Yayıncılık, İstanbul 2012.

ERDEM, Berk; DUMAN, Sena; PEHLİVAN, Pınar; **27 Mayıs 1960 Darbesi Raporu**, 2014.

ERKANLI, Orhan, **Anılar... Sorunlar... Sorumlular**, Baha Matbaası, İstanbul 1972.

ERKANLI, Orhan, **Askerî Demokrasi 1960-1980**, Güneş Yayınları, İstanbul 1987.

ESİN, Numan, **Devrim ve Demokrasi Bir 27 Mayısçının Anıları**, Doğan Kitap, İstanbul 2005.

GEVGİLİLİ, Ali, **Yükseliş ve Düşüş**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul 1987.

İPEKÇİ, Abdi; COŞAR, Ömer Sami, **İhtilalin İçyüzü**, Cilt I, Milliyet Yayıncılık, İstanbul 1965.

KARAVELİOĞLU, Kamil, **Bir Devrim İki Darbe 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül**, Gürer Yayıncılık, İstanbul 2007.

MADANOĞLU, Cemal, **[Anılar] İkinci Kitap**. Cemal Madanoğlu'nun aile arşivinden alınan belgelerden ibarettir. Anılarının -yayınlanmamış- devamıdır.

MADANOĞLU, Cemal, **Korgeneral Cemal Madanoğlu'nun Anıları**, Der: Halim Tugay Madanoğlu, Kaynak Yayınları, İstanbul 2019.

Madanoğlu Dosyası 1, Töre-Devlet Yayınları, Ankara 1973.

OKTAY, Cevat, **Cemal Madanoğlu İnkılabı Anlatıyor**, Ülkü Matbaası, Ankara.

ONUŞ, Sinan, **Sıfır General Parola: İnkılap**, Dama Yayınları, Ankara 2010.

ÖRTÜLÜ, Erdoğan, **Üç İhtilalin Hikayesi**, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1966.

ÖZDAĞ, Ümit, **Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri ve 27 Mayıs İhtilali**, Boyut Yayıncılık, İstanbul 1997.

SEYHAN, Dünder, **Gölgedeki Adam**, Hür Dağıtım, İstanbul 1966.

TATLISU ÇAĞAN, Kübra, **27 Mayıs Sürecinde General Cemal Madanoğlu**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2022.

TAYLAK, Muammer, **27 Mayıs ve Türkes**, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1977.

TURGUT, Hulusi, **Türkes'in Anıları Şahinlerin Dansı**, ABC Yayınları, İstanbul 1995.

YILDIZ, Ahmet, **İhtilalin İçinden Anılar, Değerlendirmeler**, Alan Yayıncılık, İstanbul 2001.

Makaleler ve Tezler

ATLI, Cengiz, "Kore Savaşı ve Kore Savaşına İğdir'dan Katılanlar", **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 16, S 1, 2014, s. 427-444.

BÖRKLÜOĞLU, Levent, "27 Mayıs Askerî Darbesi Sonrasında Ordu İçinde İktidar Mücadelesi: Milli Birlik Komitesi ve Silahlı Kuvvetler Birliği", **Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C 1, S 2, 2017, s. 13-28.

CEYLAN, Emrah, **Erdal Öz Hayatı, Eserleri ve Sanatı**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2015.

ÇAKMAK, Diren, "Türkiye'de Asker-Hükümet İlişkisi: Albay Talat Aydemir Örneği", **Akademik Bakış Dergisi**, C 1, S 2, 2008, s. 35-68.

İLYAS, Ahmet, "27 Mayıs Askeri Darbesi'nin Sancıları ve Orduda Tasfiyeler 1960-1964", **Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi**, S 22, Konya 2016, s. 163-178.

KAYNAR, Mete, "Beyaz Zambaklar Memleketi ve İhtilâlin Mantiği, 27 Mayıs: Bir Darbenin Anatomisi", **Resmi Tarih Tartışmaları 9**, Ed: Tolga Ersoy, Haydar Çetinbaş, 2010, s. 23-55.

KENAROĞLU, Barış, **Cumhuriyet Senatosu'nda Milli Birlik Grubu**, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

ÖZÇELİK, M. Hakan; GÜNEŞ, Mustafa, "Bir 27 Mayıs Tahlili: Silahlı Kuvvetler Birliği", **Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S 20, 2018, s. 269-303.

SANLI, Ferit Salim, "13 Kasım 1960 Tasfiyesine Giden Süreçte Alparslan Türkes ve Milli Birlik Komitesi İçinde İhtilaf", **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, S 27, 2018, s. 213-249.

SANLI, Ferit Salim, "27 Mayıs'ın "Zoraki Diplomatları": 14'lerin Yurtdışı Faaliyetleri", **Gazi Akademik Bakış Dergisi**, C 11, S 23, 2018, s. 221-248.

SANLI, Ferit Salim, **Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinden Milliyetçi Hareket Partisine Tarihsel Süreç, İdeoloji ve Politika (1960 - 1969)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2017.

TARIM, Osman, **27 Mayıs'tan 12 Mart'a Adalet Partisi ve Türkiye**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2013.

TİĞLİ, Kemal Barış, **Doğan Avcıoğlu ve Devrim Gazetesi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

Gürsel, sol kolunu mesadakilere doğru kaldırmış soruyor.
-İçişlerini kim aldıydı..
Mesman ortasından bir yanıt geliyor.
-Tüngeneral Muharrem İhsan Kızıloğlu..
-Ya Adalet bakanlığı..
-Yargıç yünbaşı Fikret İkinci..
-Hımm.. Başka hangi bakanlıklar kaldı..
-Maliye kaldı, Ticaret kaldı, Sanayi kaldı..
Gürsel besgin bir sesle:
-Çanım alın bunlarla bitirin bu iş.. *Weyne. Halkın bakanlık veriliyor.*
Demek Bakanlıklar *alın* bitiyor. *Yalibinin* uhdesinde.
Hale bir devirlema gerisi kolay diyenler gürsümler.
Tepem attı... Oldukça ilk bir sesle:
-Orgeneralim *bu iş* dün gece yemin ettik..
Gürsel, bema'boş boş baktıktan sonra mesadakilere:
-Bir daha söyleyin, hangi bakanlıklar *bu* kaldı.
Bu kez sesini daha da dikleştirerek:
-Generalim *bu iş* dediğim.. Biz dün gece yemin ettik.. Hükümette görev alamayacağız, anlamıyoruz..
Gürsel bir an durakladı.. Sonra yine mesadakilere sordu:
-Madanoğlu bir yeminden söz ediyor.. Bu nedir?
Herkes susuyor..
Birden masaya bir yumruk patlattım.. Ayakla fırlayıp subaylara:
-Brez küftöherler! diye bağırda. Onlara başka türlü çıkıştıktan;
ses kendimi tuttum.
-Siz maliye bakanlığından. Ticaretten Sanayi'den ne anlarsınız? *Madanoğlu*
Genelkurmay'ın *bu iş* durumun keneran *bu iş* dedi, siz sağtından yuvarlıya-
caksınız. *bu iş* Mesada git yok.

Redyoda okunacak bildiriye tasavvümler,okudular, "Altına
Kızın İsmine koyacağız" dediler.
Tüngeneral Cemal Madanoğlu çok küçük gelir Türk Ordusu karşı-
sında. Orgeneral Cemal Gürsel destek, Gürsel ortada yok.Herkas bi-
liyor İsmir'e gittiğini.
- Türk Silahlı Kuvvetleri için, dedim.

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cemal-madanoglu-1907-1993/?pdf=6032> adresinden erişilmiştir